

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรีให้มีประสิทธิภาพ ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดกาญจนบุรี ๔๓๒ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๔๗ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม

พระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙๔ มีจำนวนพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๑๖๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๖ มีวุฒิการศึกษาสายสามัญ อื่นๆ จำนวน ๒๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๒๗ มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ไม่มีเปรียญธรรม จำนวน ๓๗๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓๔ มีตำแหน่งหน้าที่ เป็นเจ้าอาวาส จำนวน ๒๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗๒ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๑

๕.๑.๒ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๒.๑ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆา

การมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยความยุติธรรม และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี, การออกระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ, และการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรม สั่งสอนด้านวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๒ ด้านการศาสนศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศาสนศึกษา มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ในกิจกรรมในเขตการปกครอง ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๓ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการอบรมธรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การแนะนำสั่งสอนอบรมประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ และการจัดให้มีพระธรรมทูตหรือธรรมจิกอบรมสั่งสอนแก่ชาวบ้าน ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๕.๑.๒.๕ ด้านการสาธารณูปการ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสาธารณูปการ มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัด ให้เป็นระเบียบ มีสัดส่วนที่ดี, การดูแลความเรียบร้อยของสิ่งปลูกสร้างภายในวัด และการขจัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน ซึ่งมีสาธารณูปการเป็นเหตุ ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๖ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ของวัดและชุมชน และการป้องกันและปัญหาเสพติดในโรงเรียน

และชุมชนแออัด ส่วนข้ออื่นๆ พระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลดังนี้

๕.๑.๓.๑ อายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

๕.๑.๑.๒ จำนวนพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการปกครองคณะสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยที่ พระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ๕ – ๑๐ พรรษา และ ๑๑ – ๑๕ พรรษา มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการปกครองคณะสงฆ์มีประสิทธิผลน้อยกว่า ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๓.๓ ระดับการศึกษาสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน โดยที่ พระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม มีประสิทธิผลน้อยกว่า ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสามัญ ระดับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๓.๔ การศึกษาเปรียญธรรม พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนด้านอื่นๆ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยที่ พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑ - ๒ , ป.๓.๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม น้อยกว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาเปรียญธรรม ป.๓.๗ - ป.๓.๙ และ พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษา

เปรียญธรรม ป.๖.๗ - ป.๖.๙ มีความคิดเห็นมากกว่า พระสังฆาธิการที่ไม่มีเปรียญธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๓.๕ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

๕.๑.๓.๖ ประสพการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามรายด้านดังนี้

๓.๑. ด้านการปกครองคณะสงฆ์

๓.๑.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๑.๑.๑ ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามนโยบาย

๓.๑.๑.๒ การออกกฎระเบียบข้อบังคับของคณะสงฆ์ที่ผู้ลงมือปฏิบัติงานยังขัดกับสภาพความเป็นจริง

๓.๑.๑.๓ หน่วยงานราชการขาดความร่วมมือกับคณะสงฆ์

๓.๑.๑.๔ การตรวจเยี่ยมและให้กำลังใจคณะสงฆ์ในปกครองที่มีความเป็นอยู่ลำบากและห่างไกล

๓.๑.๑.๕ การบำรุงวัดให้เป็นไปด้วยความสะอาดเรียบร้อย เพราะขาดผู้ดูแลทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

๓.๑.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๑.๒.๑ มีการอบรมผู้บริหารเพื่อให้สมบูรณ์ตามนโยบาย

๓.๑.๒.๒ ต้องพยายามแนะนำคณะสงฆ์ให้รู้จักวิธีการปรับตนเองให้เหมาะสมกับกฎระเบียบคณะสงฆ์

๓.๑.๒.๓ พระสังฆาธิการต้องมีกำหนดแผน โครงการและนโยบายเชิงรุกเพื่อเสนอให้หน่วยราชการได้รับทราบและขอความร่วมมือไป

๓.๑.๒.๔ พระสังฆาธิการต้องพยายามเสียดุลความสุขส่วนตัวและลาภสักการะไปตรวจเยี่ยมคณะสงฆ์อย่างเป็นจริงจังมากกว่าเดิม

๓.๑.๒.๕ ต้องพยายามส่งเสริมศาสนทายาทมากกว่า ศาสนวัตถุ เพราะจะเป็นผู้ดูแลสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

๓.๒. ด้านการศึกษา

๓.๒.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๒.๑.๑ ขาดครูสอนที่ทักษะและความสามารถในการสอนอย่างจริงจัง
 ๓.๒.๑.๒ ขาดการประเมินผลและตรวจสอบอย่างจริงจัง
 ๓.๒.๑.๓ ผู้ปกครองได้แต่ส่งลงไปแต่ไม่ได้จัดหางบประมาณสนับสนุนไปช่วยให้มีความสะดวกในการจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการศึกษา

๓.๒.๑.๔ การเดินทางที่ไม่สะดวกบางพื้นที่ไม่มีครูสอนหรือที่เรียน ทำให้ขาดกำลังใจทั้งผู้เรียนและผู้สอน

๓.๒.๑.๕ นักเรียนที่สนใจและเต็มใจที่จะเรียนศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงมีน้อยมากจนแทบจะหาไม่ได้เลย

๓.๒.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๒.๒.๑ มีการอบรมพัฒนาครูสอนให้มีทักษะและความสามารถทำให้ผู้เรียนไม่น่าเบื่อในการเรียน

๓.๒.๑.๒ พระสังฆาธิการต้องไปประเมินและตรวจเยี่ยมบ้าง ไม่ใช่มีแต่รายงานโดยไม่ไต่ลงพื้นที่อย่างจริงจัง

๓.๒.๑.๓ ผู้ปกครองควรจัดให้มีที่เรียนรวมกันอย่างน้อย ๑ ตำบล ๑ โรงเรียนและหางบประมาณมาสนับสนุนด้วย

๓.๒.๑.๔ ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนหรือสนับสนุนให้เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และชาวบ้าน ว่าครูสอนและนักเรียนบาลี นักธรรมเป็นศาสนทายาทที่ดีมาก

๓.๒.๑.๕ ควรสรรหาหรือส่งเสริมผู้ที่เป็นครูสอนและนักเรียนอย่างจริงจังมากกว่าการก่อสร้างศาสนวัตถุ เพราะศาสนทายาทเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญที่สุด

๓.๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

๓.๓.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๓.๑.๑ ทางวัดยังไม่พร้อมในด้านทุนทรัพย์ในการกุศลต่าง ๆ เพราะทุกวันนี้ บางวัดยังไม่สามารถจะดูแลตนเองได้

๓.๓.๑.๒ ขาดการอบรมทั้งพระภิกษุ สามเณรและประชาชน เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ โดยมากอิงไปการทำอาชีพหรือลาภสักการะมากกว่า

๓.๓.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๓.๒.๑ ต้องพยายามใช้จ่ายเงินให้ประโยชน์มากที่สุด

๓.๓.๒.๒ ควรส่งเสริมพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถให้กระจายไปอยู่ทุกพื้นที่ไม่ใช่อยู่แต่วัดใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะจะได้ส่งเคราะห์ประชาชนและเยาวชนได้ดีขึ้น

๓.๔. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๓.๔.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๔.๑.๑ ยังขาดพระผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

๓.๔.๑.๒ การทำวัตรสวดมนต์หรืออบรมยังน้อย

๓.๔.๑.๓ พระภิกษุปัจจุบันมีแนวโน้มไปสู่วงจรรัฐมากกว่าธรรมจักร

๓.๔.๑.๔ ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมหรือเข้าใจถึงความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง รู้เพียงแค่วันพระและวันหยุดเท่านั้น

๓.๔.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๔.๒.๑ การศึกษาทำให้พระมีความรู้ และการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ประชาชนรู้และเข้าใจ

๓.๔.๒.๒ การทำวัตรสวดมนต์ให้พระและอบรมด้านพระธรรมวินัยควรทำให้เป็นกิจวัตรของคณะสงฆ์ ไม่ใช่เป็นการบังคับแต่เป็นการทำหน้าที่ของพระภิกษุ

๓.๔.๒.๓ ควรส่งเสริมให้พระที่ทำการเผยแผ่ได้มีอิสระในการทำหน้าที่มากกว่าที่จะขึ้นตรงฝ่ายปกครอง เช่น พระบางวัดเผยแผ่ดีแต่เจ้าอาวาสไม่ชอบ เป็นต้น

๓.๔.๒.๔ ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญในแต่ละกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเนาะความหมายและกิจกรรมที่ทางวัดจะจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๓.๕. ด้านสาธารณูปการ

๓.๕.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๕.๑.๑ สถานที่บางแห่งยังขาดความเจริญ

๓.๕.๑.๒ บางแห่งยังมีสภาพชำรุดทรุดโทรม

๓.๕.๑.๓ บางวัดก่อสร้างวัดรูปแบบเหมือนกัน

๓.๕.๑.๔ ขาดการวางแผนในการก่อสร้างหรือซ่อมบำรุงระยะยาว

๓.๕.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๕.๒.๑ การก่อสร้างให้พอเหมาะกับการเป็นอยู่ในวัด

๓.๕.๒.๒ ซ่อมแซมสิ่งที่ผุพังให้ดี

๓.๕.๒.๓ ไม่ควรจะก่อสร้างวัดเพื่อแข่งขันแต่ควรเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและปฏิบัติศาสนกิจของพระได้เท่านั้นพอ

๓.๕.๒.๔ ควรมีการทำแผนหรือโครงการระยะยาวในการก่อสร้างหรือซ่อมบำรุงให้ผู้มีส่วนร่วมในการดูแลวัดรับทราบจะได้ดำเนินการถูกต้อง

๓.๖. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

๓.๖.๑ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

๓.๖.๑.๑ ขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน

๓.๖.๑.๒ ทางราชการไม่เคยสนับสนุนหรือให้งบประมาณมาดำเนินการ

๓.๖.๑.๓ ขาดความร่วมมือจากประชาชน เพราะประชาชนยังยากจนต้องประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

๓.๖.๒ แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่

๓.๖.๒.๑ จัดการหาทุนมาดำเนินงาน

๓.๖.๒.๒ ประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องขอความร่วมมือในการจัดสรรงบประมาณมาดำเนินการ

๓.๖.๒.๓ ควรขอความร่วมมือจากประชาชน โดยแนะนำถึงว่าควรมีเวลาบำเพ็ญจิตอาสาเพื่อส่วนร่วมของวัดและชุมชนประเทศชาติ อย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ วัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑.จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากการพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พระมหากมล โปร่งใจ (ขนฺติธโร)^๑ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอป่าซาง มีประสิทธิผลในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลางคือมีความเข้าใจในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบริหารงานคณะสงฆ์ เป็นอย่างดีโดยเฉพาะในเรื่องคณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมและเรื่องการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระภิกษุ อันเกี่ยวกับตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่นๆ และไวยวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีกำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม แต่พระสงฆ์ส่วนมากมีระดับการปฏิบัติตามหลักและวิธีการในการบริหารจัดการของการบริหารงานพระสังฆาธิการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

^๑ พระมหากมล โปร่งใจ (ขนฺติธโร), “ประสิทธิผลการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

๑.๑ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการปกครองคณะสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจากการจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี การออกระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยความยุติธรรม การจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรม สั่งสอนด้านวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุหรือการลงนิคหกรรม การบำรุงรักษาวัดให้เจริญก้าวหน้าและเป็น ศาสนสถานที่น่าเลื่อมใสศรัทธา การตรวจงานคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง การตรวจเยี่ยมให้กำลังใจคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากมล โปร่งใจ (ชนดิโร)^๒ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอป่าซาง มีประสิทธิผลในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง พระสงฆ์ส่วนมากมีระดับการปฏิบัติตามหลักและวิธีการในการบริหารจัดการของการบริหารงานพระสังฆาธิการอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนในการบริหารงานคณะสงฆ์และจากแบบสอบถามปลายเปิดมีแนวโน้มตอบไปในทางเดียวกันว่าพระสงฆ์ในระดับปกครองขาดความสามัคคีและมีการเล่นพรรคเล่นพวกเพื่อผลประโยชน์ในการเลื่อนตำแหน่งสมณศักดิ์ด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นภาวะการเมืองในองค์กรทำให้ได้รับความยุติธรรมไม่เท่ากันในวงการสงฆ์ในปัจจุบัน

๑.๒ ด้านการศาสนศึกษา พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจากการส่งเสริมการเรียนการสอนในเขตการปกครอง การอบรมพัฒนาครูสอนนักเรียนให้มีความรู้ในการสอนยิ่งขึ้นไปและการสรรหา และพัฒนาครูสอนนักเรียนและบาลี ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ สงวนทรัพย์^๓ ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการสอนของครูตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมมากที่สุด คือ การอนุญาตให้ครูพานักเรียนศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่น ส่งเสริมน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเยี่ยมชั้นเรียนที่

^๒ พระมหากมล โปร่งใจ (ชนดิโร), “ประสิทธิผลการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^๓ ศรีวรรณ สงวนทรัพย์, “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการสอนของครูตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

นักเรียนมีปัญหาในการเรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพของครู ผู้บริหารส่งเสริมมากที่สุด คือ การส่งครูเข้ารับการอบรม / ศึกษาต่อ

๑.๓ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจาก มีการอบรมธรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป การส่งเสริมหรือสนับสนุนครูพระสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียน การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด การจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชน การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แก่เด็กและเยาวชน การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการมอบรางวัลให้แก่นักเรียนเรียนดี การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดและศูนย์กลางชุมชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษาธรรมบาลีแก่พระสงฆ์ สามเณร และประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี ธิดุต^๔ ซึ่งได้วิจัยสภาพ และปัญหาการบริหารงานของพระสงฆ์ระดับ ปกครอง จังหวัดลำปาง พบว่า ขาดการแนะนำให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด และการให้บริการประชาชน พระสงฆ์ขาดความสามารถในการวางแผนการอบรมสั่งสอนประชาชนหรือนักเรียน เพื่อให้ประชาชนและนักเรียนได้ค้นคว้าจากห้องสมุดขาดการศึกษาดูงานจากแหล่งวิทยาการอื่นๆ ขาดอุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์

๑.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจาก การเผยแผ่ธรรมโดยการจัดให้มีการเทศน์ การบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การแนะนำสั่งสอนอบรมประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี วรรณวิเศษ^๕ กล่าวว่า เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) โดยมีวัดอุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติเป็นมาการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติธรรม บทบาทในการพัฒนาสังคม และบทบาทการ

^๔ บุญมี ธิดุต, “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๑), บทคัดย่อ.

^๕ พระมหาบุญมี อธิบุญโญ, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม: ศึกษากรณีพระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนผ้าป่าช่วยชาติของพระธรรมวิสุทธิมงคล ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคลเป็นพระสงฆ์ที่เกิดในครอบครัว มีอาชีพเกษตรกรรม แต่ฐานะการเงินของสกุลท่านอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ขณะเข้าสู่ความเป็นสมณเพศ สังกัดพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ยึดถือชุดงควัตร เป็นเครื่องขัดเกลากิเลสเป็นพระสงฆ์ นักปฏิบัติสมณกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาของท่านมีอยู่ ๒ ด้าน คือ ด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรม ความดีงาม ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าสอนให้รู้เท่านั้น ด้านวัตถุ ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาสาธารณสุขและสาธารณะประโยชน์อื่นๆ ตลอดจนการเป็นผู้นำในการตั้งกองทุนผ้าป่าช่วยชาติ

๑.๕ ด้านการสาธารณูปการ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสาธารณูปการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจากการจัดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงวัด การจัดหาสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานราชการและประชาชนได้ใช้ร่วมกัน เช่น ห้องประชุมสัมมนาพร้อมอุปกรณ์ เป็นต้น การจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงและพระธรรมวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร พงษ์โสภณ^๖ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้นำและปลุกจิตสำนึกประชาชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนของพระสงฆ์ และการนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ การเลือกใช้วิธีการสื่อสารของพระสงฆ์ในการชี้นำและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของพระสงฆ์ ซึ่งได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางธรรม กับการชี้นำและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทไม่เท่ากันในการชี้นำและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งจำพรรษาอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๒๘๐ รูป ผลจากการวิจัยในด้านการเปิดรับสื่อมวลชน พบว่า ประชากรพระสงฆ์ติดตามข่าวสารต่างๆ จากหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด

^๖ ธัญพร พงษ์โสภณ, “บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้นำและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

๑.๖ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงเนื่องจาก มีการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชนให้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธเจ้า และการช่วยเหลือบุคคลที่มีความเดือดร้อนหรือมีทุกข์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ของวัดและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์^๗ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึก นำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศนา บรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้คือ ชุมชนปลอดจากอบายมุข โดยขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษของอบายมุข การแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นของชุมชน โดยการมุ่งให้มีการปฏิบัติจริง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนได้ดำเนินการฝ่ายกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากผลการศึกษาปรากฏว่า บทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน

๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลดังนี้

๒.๑ พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม แตกต่างกันอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระดับการศึกษาทำให้การเข้าใจในระบบการบริหารโดยกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ เฟื่องชูนุด^๘

^๗ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะศึกษาพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล)”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

^๘ สุรพงษ์ เฟื่องชูนุด, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของข้าราชการทหาร สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๘.

เรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของข้าราชการทหาร สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ผลการวิจัย พบว่าข้าราชการที่จบปริญญาตรีขึ้นไปเป็นคนที่มีความรู้สูง อาจจะไม่มีความเชื่อเรื่องทางศาสนามากนัก ในขณะที่ผู้จบต่ำกว่าปริญญาตรีอาจมีความเชื่อเรื่องศาสนาสูงกว่าดังนั้นผลการวิจัยจึงออกมาเช่นนี้ ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง

๒.๒ พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ, จำนวนพรรษา, ระดับการศึกษา ฝายเปรียญธรรม, ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน น่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี มีการบริหารเหมือนกันทำให้พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชนดล นาคสุวณฺโณ^๔ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้าน ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ การศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการปกครองพระภิกษุ สามเณร ให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจกรรม ด้านพระพุทธศาสนา ให้พระภิกษุ สามเณร ดำเนินกิจกรรมบางอย่างภายในวัดอย่างมีระเบียบ

^๔ พระชนดล นาคสุวณฺโณ, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

๕.๓ ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. พระสังฆาธิการต้องมีการกำหนดแผน โครงการและนโยบายเชิงรุกเพื่อเสนอให้หน่วยราชการได้รับทราบและขอความร่วมมือไป เพื่อให้หน่วยงานราชการให้ความร่วมมือและสนับสนุนในโครงการที่ตั้งไว้

๒. ควรมีการอบรมพัฒนาครูสอนให้มีทักษะและความสามารถทำให้ผู้เรียนไม่น่าเบื่อในการเรียน ขาดการประเมินผลและตรวจสอบอย่างจริงจัง พระสังฆาธิการต้องไปประเมินและตรวจเยี่ยมด้วย

๓. ควรส่งเสริมพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถให้กระจายไปอยู่ทุกพื้นที่ไม่ใช่อยู่แต่วัดใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะจะได้ส่งเคราะห์ประชาชนและเยาวชนได้ดีขึ้น

๔. ควรส่งเสริมให้พระที่ทำการเผยแผ่ได้มีอิสระในการทำหน้าที่มากกว่าที่จะขึ้นตรงฝ่ายปกครอง เช่น พระบางวัดเผยแผ่ดีแต่เจ้าอาวาสไม่ชอบ เป็นต้น ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมหรือเข้าใจถึงความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง รู้เพียงแค่วันพระและวันหยุดเท่านั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญในแต่ละกิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยเจาะความหมายและกิจกรรมที่ทางวัดจะจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๕. ควรมีการทำแผนหรือโครงการระยะยาวในการก่อสร้างหรือซ่อมบำรุงให้ผู้มีส่วนร่วมในการดูแลวัดรับทราบจะได้ดำเนินการถูกต้อง

๖. ควรขอความร่วมมือจากประชาชน โดยแนะนำถึงว่าควรมีเวลาบำเพ็ญจิตอาสาเพื่อส่วนร่วมของวัดและชุมชนประเทศชาติ อย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ วัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การบริหารจัดการคณะสงฆ์ควรศึกษาด้านใดด้านหนึ่ง ที่คณะสงฆ์ต้องการทราบในเชิงปฏิบัติการ โดยการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

๒. ควรศึกษาวิจัยประสิทธิภาพในการบริการงานกิจการคณะสงฆ์ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

๓. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

๔. มีการวางแผนจัดสรร ตั้งเจ้าหน้าที่ในการประสานงานกับระดับผู้บังคับบัญชา และแหล่งงบประมาณที่จะจัดหาให้เหมาะสมกับงาน

๕. ต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกครั้งที่สั่งงานเพื่อให้ได้ผลงานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยต้องวางแผนการปฏิบัติอย่างไร